

Es proposa la creació d'un Institut Exterior de Cultura Catalana

Un 'Tirant' per al món

En poc menys d'un mes, els traductors del *Tirant lo Blanc* han ofert la seva col·laboració per a impulsar un organisme internacional de promoció cultural catalana i el Parlament de Catalunya ha rebutjat una moció d'ERC en el mateix sentit. El debat tot just comença.

La promoció de la cultura catalana a l'exterior ha estat, de sempre, un dels factors essencials per a defensar la imatge del país i diferenciar-la de la cultura espanyola. Durant anys, personalitats de gran vàlua, casals catalans i associacions de catalanòfils han mantingut una important tasca de difusió i de reflexió intel·lectual. A partir de la transició política, i de l'assumpció de competències per part de les administracions autonòmiques, l'enfocament d'aquesta activitat ha entrat també a formar part de les *preocupacions* dels múltiples governs del país.

UNA IMATGE DE MARCA

La Generalitat de Catalunya ha estat, sense dubte, la institució que ha mantingut un treball més constant en aquest terreny. Des de la Conselleria de Cultura se segueix una línia de prestigi i potenciació dels aspectes més exportables de la nostra cultura. Després d'una primera etapa d'*impacte* amb la celebració de setmanes catalanes a diferents ciutats del món, que ajuntaven conferències, exposicions i actes al carrer, s'ha passat a una etapa on, seguint l'estela dels viatges de Pujol, es potencien actes culturals específics (Nova York, Japó, Portugal o París a l'any 90) i línies de promoció sectorial centrades en les grans fires internacionals de música —el MIDEM de Canes, on hi haurà pavelló català, l'any vinent— i cinema —sota el nom de Catalan Films, que com a marca assumeix el *marketing* del cinema català als grans festivals europeus— i en la tradicional cita de la Fira del Llibre de Frankfurt, on hi ha hagut habitualment una participació destacada.

L'activitat en el terreny literari, però, l'ha assumida un organisme autònom de creació recent, la Institució de les Lletres Catalanes, que té com a objectiu la difusió de la literatura catalana, sense distin-

cions regionals, "a dins i fora de Catalunya".

En aquest sentit, la política d'intercanvi cultural amb Suècia, seguida i constant, ha recollit ja els seus primers fruits a la Fira de Goteborg on els únics països no escandinaus convidats van ser Catalunya i Lituània. Les traduccions de Calders, Rodoreda i Monzó al suec, l'exposició *800 anys de literatura catalana* a Estocolm i els contactes informatius amb membres de l'Acadèmia sueca són primers passos d'una "estratègia a llarg termini" que, per a Oriol Pi de Cabanyes, director de l'ILC, és l'única viable per a l'assoliment futur del Nobel.

LA COMISSIÓ OCULTA

Es diu *Comissió de promoció de l'ensenyament del català a les universitats de fora de l'àmbit territorial de Catalunya*. Un nom molt llarg per a un presupost curt —73 milions que es duplicaran

l'any 91— i per una tasca essencial com és la creació de lectorats o professors que ensenyen català, a les universitats estrangeres. A 105 universitats d'arreu del món s'ensenyava actualment català i aquesta comissió interdepartamental, coordinada amb les universitats del principat, en realitza el seguiment, aporta documentació i bibliografia i convoca cada any un concurs públic per a l'atorgament de places de lector a universitats estrangeres.

La comissió, que ha servit per a racionalitzar i dinamitzar l'ensenyament del català a l'exterior, és, però, una estructura limitada que forma part del gabinet tècnic de recerca del departament d'Ensenyament. L'ampliació de competències de la comissió i la seva vinculació més directa amb fundacions privades i associacions de catalanòfils que realitzen tasques a l'exterior és un tema a debat entre els seus membres, conscients que la comissió supera, en aquests moments, els límits d'una simple *repartidora*.

EL DESERT NACIONAL

La resta de governs autonòmics amb prou feines ha tocat la promoció cultural des d'una perspectiva global. La Generalitat valenciana ha realitzat certa activitat en exposicions internacionals, com les del Tirant lo Blanc o la del Misteri d'Elx que han recorregut Europa, i en el sector de llibre ha pres part a les fires de Frankfurt i Buenos Aires però no s'ha dut a terme cap política més específica de difusió literària o lingüística. El Gabinet d'Us i Ensenyament del valencià no s'ha plantejat, simplement, el tema dels lectorats. El lector valencià de Cracòvia, el paga la Generalitat de Catalunya *gràcies* al fet que només es demana *ser espanyol*.

Expolingua i beatificacions. La participació en aquesta fira de les llengües i la campanya duta des de presidència per a la beatificació de dos monjos mallorquins podria ser el resum d'activitats internacio-

Els vuit traductors del Tirant reunits al pati de la Universitat Vella de València.

Un valencià a Frankfurt

Ferran Ferrando Melià va nèixer a Albocàsser (Alt Maestrat) el 1960. Als cinc anys els seus pares van emigrar a Alemanya on ha residit des de llavors. Estudià filologia a Gottingen i, després, va exercir de professor de català a Hamburg. Ferrando ha treballat també en teatre i televisió i coneix prou bé el món cultural alemany. Ferrando no és, en aquest context, un solitari. El 1978 es van celebrar les Setmanes Catalanes de Berlín, coordinades per Till Stegman, que tindrien una continuïtat en les Jornades Europees de Cultura de Karlsruhe el 1983. D'aquest esdeveniment sorgiria l'Associació Germano-Catalana (DKG), una organització de cata-

landòfils que recull tota una tradició alemanya de vincles amb la cultura catalana que s'iniciava, en l'àmbit universitari, amb la publicació el 1925 de *Das Katalanische*, una obra cabdal de la filologia catalana escrita pel professor Wilhem Meyer-Lübcke.

Però, a banda de les activitats pròpies de qualsevol associació de catalandòfils, el professor Stegman va plantejar-se la necessitat de trencar les limitades perspectives acadèmiques d'aquesta associació creant una oficina que assumís tota la tasca de coordinació i promoció de la cultura catalana a Alemanya. Algú se n'havia de fer càrrec i Ferrando no s'ho va pensar dues vegades.

El 1988 es creava l'Oficina Catalana de Frankfurt i el 1989 ja era una eina imprescindible per als governs dels Països Catalans en les seves actuacions a Alemanya. Els exemples són múltiples: el suport logístic en fires internacionals (Fira del llibre, Expolingua) o activitats de promoció cultural (Estiu català a Hamburg 1990), la col.laboració en la realització de l'examen de certificat internacional de català que promou la Direcció General de Política Lingüística o la revisió de la toponímia catalana a les publicacions alemanyes, un treball que conclourà amb l'edició d'un opuscle informatiu per a periodistes que es distribuirà entre tots els mitjans de comunicació

d'Alemanya.

La singularitat d'aquesta oficina es troba en les mateixes funcions parainstitucionals que realitza ja que també proporciona contactes en temes de turisme i premsa, estableix els criteris per una actuació publicitària de Catalunya a Alemanya, vehicula propostes de traduccions a editorials alemanyes i assessora les relacions culturals entre la regió de Baden-Württemberg i Catalunya. La iniciativa és eficaç encara que la Generalitat només subvencioni en part la seva tasca i no hagi previst la creació d'oficines similars en altres ciutats. Frankfurt pot ser exemple o excepció, però al capdavall és un problema polític.

nals del govern balear, que es limita a mantenir una direcció general de cultura per a temes d'ordre intern. Sovint, les veritables activitats de promoció vénen, necessàriament, de fora.

CATALANOFÍLIA

Nuclis d'exiliats, noves fornades de professors catalans i la curiositat d'alguns intel·lectuals estrangers són la base de les associacions de catalanística existents a Europa i Amèrica. Gran part de la difusió cultural es produeix a través d'aquestes entitats d'estudis catalans que com l'*Anglo-Catalan Society* —la degana, creada l'any 1953— organitzen conferències i col·loquis sobre temes específics. Una altra destacada aportació d'aquestes associacions, que es financen amb quotes de socis i amb subvencions de la Generalitat i dels respectius governs nacionals, són les revistes que editen com la *Catalan Review* de la NACS, que es distribueix a totes les universitats del món.

L'Associació Internacional de llengua i literatura catalana assumeix, mitjançant els Col·loquis internacionals sobre el català que se celebren a diferents parts del món cada tres anys, una funció rectora en aquest conjunt d'organismes ja que per la seva dimensió no territorial i els seus objectius àmplis es converteix en un referent obligat a l'hora de marcar la pauta en l'àmbit filològic.

CERVANTES VS TIRANT

La recent creació de l'Institut Cervantes per part del govern espanyol, que en els seus primers contactes amb les institucions autonòmiques ja ha deixat molt clar que promourà només la llengua espanyola, obliga les administracions autonòmiques a un replantejament de la política cultural exterior.

Només el govern català enfoca la promoció de forma generalitzada, però les prioritats econòmiques i la submissió al marc legal dificulten una percepció global de la imatge dels Països Catalans, que és *venuda* com una regió europea fora de qualsevol referent nacional més ampli. La creació d'un institut exterior de cultura Tirant lo Blanc, sobre el qual treballen la Fundació Ausiàs Marc i altres associacions, pot definir un nou espai de projecció internacional fruit de la col·laboració activa entre els governs del país. Abans que el 92 sigui del cert, *el año de España*.

Oriol Malló

EL CATALÀ AL MÓN

DOCTORATS

UNIVERSITAT ON S'ENSENYA CATALÀ

ASSOCIACIONS DE CATALANÍSTICA

CENTRES DE PROMOCIÓ CULTURAL